

ΙΟΥΝΙΟΣ Η
ΘΕΟΦΑΝΗΣ & ΠΑΪΣΙΟΣ ΚΟΛΛΥΒΑΔΕΣ ΟΣΙΟΜΑΡΤΥΡΕΣ
(Μεσολόγγι, 2012)

Α) ΒΙΟΣ
(ὕπὸ Παναγιώτου Κοντοῦ)

Δύο ἀγνώστους Ὁσιομάρτυρας τῆς τουρκοκρατούμενης Ὁρθοδοξίας, τὸν Αἰτωλὸ ἱερομόναχο Παῖσιο καὶ τὸν μοναχὸ καὶ Γέροντά του Θεοφάνη, τοὺς Ἀγιαννανίτες, θὰ παρουσιάσουμε πρὸς ὠφέλεια τῶν εὐλαβῶν ἀναγνωστῶν.

Ὁδοιποροῦντες πρὸς τὸ ἱερὸ Ὄρος τοῦ Ἀθωνος καὶ τὸ ἱερὸν Βῆμά του, τὴν ἱερὰν καὶ μεγαλύνυμον Σκήτην τῆς Θεοπρομήτορος Ἀγίας Ἀννης, ἃς ἀναζητήσουμε τὸν ἱερομόναχο Παῖσιον τὸν καλλιγράφο, καὶ τὸν μοναχὸ Θεοφάνη τὸν Γέροντά του. Ποιοί, λοιπόν, ἦσαν οἱ πατέρες αὐτοί;

Ἀνάμεσα στὸ νέφος τῶν Ὁσίων Πατέρων τῶν ἐν τῷ Ἀγιωνύμῳ Ὅρει ἀσκήσει καὶ ἀθλήσει διαλαμπάντων ἀνὰ τοὺς αἰῶνας συγκαταλέγονται καὶ ὁ νέος τοῦ Χριστοῦ Ἱερομάρτυς Παῖσιος καὶ ὁ Γέροντάς του μοναχὸς Θεοφάνης. Περὶ τῆς ζωῆς τοῦ δευτέρου δὲν γνωρίζουμε ἀρκετὰ πράγματα, καθότι κανένα στοιχεῖο περὶ τοῦ κατὰ κόσμον ὀνόματος καὶ τῆς καταγωγῆς του δὲν ὑπάρχει. Ἀντιθέτως, εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ παπα-Παῖσιος γεννήθηκε στὴν ἱερὴ πόλιν τοῦ Μεσολογγίου (ἢ στὰ πέριξ τῆς αὐτοῦ περιοχῆς) κατὰ τὶς πρῶτες δεκαετίες τοῦ 18^{ου} αἰῶνος. Στὴν πατρίδα του σπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα καὶ πιθανὸν νὰ φοίτησε καὶ στὴν περίφημη Μεσολογγιάδα Σχολήν. Ἀγνωστο εἶναι ἐπίσης τὸ πότε ἀπαρνήθηκε τὰ ἐγκόσμια καὶ μετέβη στὸ Ἅγιον Ὄρος, ἔν ᾧ αἱ αὖραι τῆς Χάριτος ριπίζουσιν τὰ εὐσκόφυλλα δένδρα, τὰ πεφυτευμένα παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ παναρμονίως, διὰ τοῦ μυστικοῦ θροῖσματος αὐτῶν, τὸν ἐπινίκειον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα, κεκραγόντα καὶ λέγοντα: τῷ Σωτῆρι Θεῷ καὶ τῇ Μητροπαρθένῳ Κόρῃ. ``

Ἀφοῦ περιῆλθε γιὰ μερικὲς ἡμέρες τὰ Μοναστήρια, τὶς Σκήτες καὶ τὰ Κελλία τοῦ Ἁγίου Ὄρους, κατέληξε στὴν Σκήτη τῆς Ἀγίας Ἀννης. Ἀσκήτευσε στὴν Καλύβη τοῦ Προφήτου Ἡλία, ἄνωθεν τοῦ κατανυκτικοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης τῆς Ἀγίας Ἀννης, ὡς ὑποτακτικὸς τοῦ Γέροντος τῆς Καλύβης Θεοφάνους. Ὁ γὰρ Θεοφάνης ἦν ἀνὴρ ἀγράμματος μὲν, πλὴν ἡμερώτατος τὸν τρόπον καὶ γλυκύτατος.

Περὶ τῆς ἱερᾶς Σκήτεως τῆς Θεοπρομήτορος πολλοὶ καὶ πολλὰ ἔγραψαν. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη καὶ ἀρχαιότερη Σκήτη στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἡ σύστασή της τοποθετεῖται κατὰ τοὺς 16^{ου}-17^{ου} αἰῶνες. Ἀλλὰ καὶ προτύτερα ὑπῆρχε ἡ Μονὴ τῶν Βουλευτηρίων ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 11^{ου} αἰῶνος. Ἐδῶ ἀσκήθηκαν καὶ ἀγίασαν

ἐπτά Ὅσιοι καὶ ἐτοιμάσθηκαν (προαλείφθηκαν) γιὰ τὸ μαρτύριο ἐννέα Ὅσιομάρτυρες.

Γιὰ τὸν παπα-Παῖσιο ὡς καλλιγράφος γράφει ὁ Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης: *Ὁ μὲν γὰρ Παῖσιος εἰς κάλλος τε καὶ τάχος εἰπέρ τις ἄλλος (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον) τῶν λογίων γράφει ἐξησκημένος... Ὁ δὲ τούτου γέρων μετὰ τοῦ τῶν ἀπλάστων ἡθῶν ἀκεραίου τε καὶ πράου, ἔτι καὶ τὴν ἐκ φιλαδελφίας ταύτην εἶπε ἡ φιλοθεΐας ἐπλούτει, καὶ ταῦτα ἀκτημοσύνη συζῶν...*

Ἐφθασεν ὁμῶς ἡ ὥρα τῆς σκληρῆς δοκιμασίας, ὅχι μόνον τοῦ ἰδίου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Περιβολίου τῆς Παναγίας. Τί λοιπὸν συνέβη;

Τὸ ἔτος 1754 στὴν Σκῆτη τῆς Ἁγίας Ἄννης κατεδαφίσθηκε τὸ Κυριακό, γιὰ νὰ ἀνεργεθῇ μεγαλύτερο. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ διενεργήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀγιαννανίτες Πατέρες ἐκτεταμένος ἔρανος σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικράτειας ὅπου ζοῦσαν ἑλληνορθόδοξοι. Οἱ πατέρες δεσμεύτηκαν ἀντὶ τῶν δωρεῶν ποὺ δέχονταν γιὰ τὴν ἀνέργεια τοῦ νέου Κυριακοῦ τῆς Σκῆτης νὰ τελέσουν ἕναν ἀριθμὸ πληρωμένων ἀγρυπνιῶν μετὰ μνημοσύνων. Δηλαδὴ δὲν ἀνέλαβαν νὰ τελέσουν ἀπλῶς μνημόσυνα γιὰ τὶς ψυχὲς τῶν καταγραφέντων ὀνομάτων (ποὺ ἔφθασαν τὶς 12.000), ἀλλὰ μνημόσυνα μετὰ παννυχίδων (ἀγρυπνιῶν), ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν μέχρι τότε τάξη τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου.

Ὑπῆρχαν ὁμῶς πρακτικὲς δυσκολίες στὴν ὑλοποίηση τῆς ὑποσχέσεως αὐτῆς. Δὲν ἦταν μόνον τὸ ὅτι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς δούλευαν ὅλη μέρα στὴν οἰκοδόμησι τοῦ Κυριακοῦ. Μία ἄλλη κατηγορία Ἀγιαννανιτῶν μοναχῶν τὸ Σάββατο (Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο) μετέβαιναν στὶς Καρυὲς γιὰ νὰ πωλήσουν τὸ ἐργόχειρό τους στὴν ἐκεῖ λαϊκὴ ἀγορὰ ποὺ γινόταν αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Ἐκ τούτου ἦταν ἀδύνατον νὰ παρευρεθοῦν σὲ ἀγρυπνία ποὺ θὰ ἐτελεῖτο Παρασκευὴ πρὸς Σάββατο, ἀφοῦ αὐτοὶ θὰ ταξίδευαν γιὰ τὶς Καρυὲς. Ποιὰ λύση θὰ εὑρίσκαν; Ὁ ἱερομόναχος Ἰσίδωρος Κυριακόπουλος, γράφοντας: *Νικοδήμω τῷ ὑπεραγαπητῷ ἀδελφῷ...*, σημειώνει περὶ αὐτοῦ: *Ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ περὶ κολλύβων ἀναβρασμοῦ τοιαύτη τις ὑπῆρξεν· ἀνακαινιζομένου, ἐν ἔτει 1755, τοῦ κυριακοῦ τῆς ἁγίας Ἄννης, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Σμύρνη χριστιανοὶ ἔπεμψαν πολλὰ ἑλέη καὶ μνημόσυνα, ἅτινα θέλοντες οἱ ἀσκηταὶ ἵνα κατὰ πᾶν σάββατον ἀνελλιπῶς ἐκτελῶσι, ἐκωλύοντο οὕτω τοῦ νὰ πωλῶσι τὰ ἐργόχειρα αὐτῶν κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν. Ὅθεν λαβόντες καὶ τὴν γνώμην μοναστηριακῶν τινῶν προεστώτων, ἀπεφάσισαν ἵνα μεταθέσωσι τὴν τέλεσιν τῶν μνημοσύνων καὶ κολλύβων ἀπὸ τοῦ σαββάτου εἰς τὴν κυριακὴν... Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ σκανδάλισε ἀρκετοὺς μοναχοὺς, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση, ποὺ θέλει τὴν Κυριακὴ ὡς ἡμέρα ἀναστάσιμη καὶ ἡμέρα χαρᾶς. Ὅπως λέγει ὁ Ὅσιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος: *Τῇ Κυριακῇ δέ, ὡς ἀνοίκειον καὶ ἁμαρτωῶδες φυλαττώμεθα τοῦτο ποιεῖν* [δηλαδὴ τὸ νεκρολογεῖν τὰ Κόλλυβα] *ἀνοίκειον μὲν, ἐπειδὴ τῆς μὲν ἡμέρας ἡ ὑπόθεσις εἶναι χαρμόσυνος, ἡ δὲ μνήμη τοῦ κεκοιμημένου καὶ αὐτὴ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία εἶναι**

θρηνώδης καὶ λυπηρά... Ἀμαρτῶδες δὲ πάλιν τὸ στοχαζόμεθα, ἐπειδὴ κατὰ τὰς Διαταγὰς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἔνοχος κρίματος γίνεται ὁ πενθῶν καὶ σκυνθρωπάζων εἰς ἡμέραν ἑορτῆς Κυρίου.

Ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἤλεγξε τὴν παρέκκλιση αὐτὴ εἶναι ὁ πολυγραφώτατος μοναχὸς Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης, ὁ ἐξ Ἑβραίων. Οἱ Ἀγιορεῖτες πατέρες ποὺ ὑποστήριζαν τὴν ἐμμονὴ στὶς ἐκκλησιαστικὲς παραδόσεις καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ μνημόσυνα στὴν τέλεσή τους κατὰ τὸ Σάββατο ἢ ὅπωςδήποτε τὴν ἀπαγόρευση τελέσεως κατὰ τὴν Κυριακὴ, ὀνομάσθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του Κολλυβάδες, μὲ σκωπτικὴ βέβαια ἔννοια.

Ὅπως ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ καὶ ὁ Σκιαθίτης διηγηματογράφος μας Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης: *...τὸ σκωπτικὸν ἐπίθετον ἀναξίως ἐδόθη αὐτοῖς ὑπὸ φθονερῶν τοῦ μοναστικοῦ βίου ἀπτήνων (=ἀπτέρων...), λόγῳ ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἠνείχοντο, καὶ δικαίως, τὰ ἐν ταῖς Κυριακαῖς κόλλυβα καὶ μνημόσυνα, ἐπιμένοντες ἵνα ταῦτα γίνωνται ἐν τοῖς Σάββασιν καὶ ταῖς καθημεριναῖς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, καὶ ὅτι ἐκ Κολλυβάδων ἦσαν ἐκ τῶν παλαιῶν λογίων πατέρων, ὁ Κορίνθου Μακάριος, ὁ Νοταράς, ἅγιος τιμώμενος, Ἀθανάσιος ὁ Πάριος καὶ Νικόδημος ὁ πολυγραφώτατος, ὁ Κύριλλος, ὁ Ἡλίας, ὁ Ἀρσένιος καὶ ἄλλοι ἐνάρετοι Πατέρες. Καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο ἄλλου ἔργου του σημειώνει ὁ κοσμοκαλόγηρος τῆς Σκιάθου: Οὗτοι... οἱ λεγόμενοι Κολλυβάδες, ὑποστάντες διωγμὸν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος, διότι ἐπέμενον εἰς τὴν ἀκρίβειαν, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ πράγματα, καὶ ὅπως μὴ τὰ μνημόσυνα τῶν νεκρῶν τελῶνται τὰς Κυριακάς. Ψυχοσάββατον ὑπάρχεις, ἀλλὰ ψυχοκυριακὴν ἠκούσατε ποτέ σας χριστιανοί; Οἱ ἀναφερόμενοι ὡς λοιποὶ Κολλυβάδες εἶναι: Νικόδημος ὁ Ἀγιορεΐτης, Κύριλλος Παπαδόπουλος ὁ Πάριος, Ἡλίας ἱερομόναχος Ἡπειρώτης, καὶ Ἀρσένιος ὁ Πάριος.*

Ἡ περὶ τῶν Μνημοσύνων ἔριδα προχώρησε καὶ σὲ ἄλλα θέματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ κυρίως στὸ περὶ τῆς συχνῆς θείας Μεταλήψεως, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τάχθηκαν οἱ Κολλυβάδες, ...οἵτινες ὑπεστήριζον ὅτι ὁ Χριστιανὸς καὶ ἰδίως ὁ μοναχός, διὰ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν διάβολον καὶ διὰ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν Θεόν καὶ τὴν ἀρετὴν, πρέπει νὰ ἐξομολογῇται καθαρὰ, νὰ προσεύχεται, νὰ προετοιμάζεται καὶ συνεχέστερον νὰ κοινωνῇ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίῳ, διὰ νὰ ἐνισχύηται καὶ λαμβάνῃ δύναμιν πνευματικὴν ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ διαβόλου...

Κατὰ τὴν Κολλυβαδικὴ ἔριδα ἔγιναν τέσσερις συνάξεις τῶν Κολλυβάδων στὸ ἐν Καρυαῖς Κελλίῳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τοῦ παπα-Παρθενίου τοῦ Ζωγράφου, τὸν κοινὸν πνευματικὸν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοῦ ἐπιλεγομένου Σκούρτου, οὗ τινος μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν, ἀνεφάνησαν τὰ ἱερὰ λείψανα εὐωδιάζοντα. Στὴν πρώτη σύναξη, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε κατὰ τὸ ἔτος 1772, συντάχθηκε ἐπιστολὴ-ἀναφορὰ πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὰ διαδραματιζόμενα, τὴν ὁποίαν ἀπέστειλαν στὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τοῦ μοναχοῦ Νήφωνος τοῦ Χίου. Πρόκειται περὶ τοῦ

κοινοβιάρχου καὶ Κολλυβᾶ Ὁσίου Νήφωνος, ἀργότερα ἰδρυτοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ Σκιάθου, τοῦ ὁποίου τὰ ὅσα εὐωδίασαν καὶ ὅτι πρὸς τῇ εὐωδίᾳ καὶ ἰάματα παράδοξα ἐτέλεσεν.

Στὴν Σύναξη αὐτὴ ἔλαβε μέρος καὶ ὁ παπα-Παῖσιος, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ὁσιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος: ...*συνῆλθον ἐξ αὐτῶν πολλοί, ἐξ ὧν εἶς ἦν ὁ μετὰ ταῦτα διὰ τὰ σαπροκόλλυβα ὀσιομάρτυς γενόμενος, ὁ καλλιγράφος δηλαδὴ παπα-Παῖσιος.*

Ὁ τότε Πατριάρχης Θεοδοσίος ὁ Β΄, ὁ Μαριδάκης ἢ Χριστιανόπουλος (1769-1773), ἐκδίδει τὸν Ἰούλιον τοῦ 1772 Πατριαρχικὸ Γράμμα, στὸ ὁποῖον ἀναγράφεται: *Οἱ μὲν γὰρ ἐν Σάββασι τελοῦντες τὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων καλῶς ποιοῦσιν, οἱ δὲ ἐν Κυριακῇ οὐχ ὑπόκεινται κρίματι...* Ἡ διπλωματικὴ αὐτὴ ἀπάντηση τοῦ Πατριάρχου δὲν ἦταν ὡς ἐπόθουν καὶ ἤθελον οἱ Κολλυβάδες, καθὼς ὁ Πατριάρχης ἐπηρεάσθη ἀρνητικῶς ὑπὸ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβοντος Ἰωακείμ τοῦ Μακρογένους, τοῦ καὶ Βεσμινταρίου ἐπονομαζομένου, σκευοφύλακος καὶ τρίτου κτίτορος τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἀγίου Ὁρους, καταγομένου ἀπὸ τὴν Κατοχὴ Ἀκαρνανίας (+1815). Αὐτὸς ἴσχυε πολὺ παρὰ τοῖς ἐγκρίτοις τῶν ἀρχιερέων... Ἀλλὰ καὶ ὑπόκρισιν εἶχεν ἀμίμητον. Ὁ Ὁσιος Νικόδημος στὴν Ὁμολογία Πίστεώς του, καθὼς οἱ ἀντικολλυβάδες πίστευαν ὅτι τὸ Γράμμα τοῦ πατρ. Θεοδοσίου τοὺς δικαίῳνει, τὸ στρέφει ἐναντίον τῶν θέσεών του. Γράφει ὁ Ἅγιος: ...*ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία... γράφει ταῦτα αὐτολεξεί· ὅτι οἱ μὲν ἐν Σαββάτῳ ποιοῦντες τὰ τῶν ἀποικομένων μνημόσυνα, καλῶς ποιοῦσιν, ὡς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας φυλάττοντες· οἱ δὲ ἐν Κυριακῇ, οὐχ ὑπόκεινται κρίματι. Ἰδοὺ λοιπόν, ὅπου ἢ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία γράφει ἐδῶ δύο πράγματα καὶ ὁμολογεῖ πρῶτον, ὅτι τὸ ἐν Σαββάτῳ ποιεῖν τὰ μνημόσυνα, ἀρχαία τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶ παράδοσις· καὶ δεύτερον, ὅτι οἱ ἐν Σαββάτῳ ταῦτα ποιοῦντες, καλῶς ποιοῦσιν...* Τὸ ἀνωτέρω Πατριαρχικὸ Γράμμα ἀπάλλαξε τοὺς Κολλυβάδες ἀπὸ τὸ Λαυριωτικὸ ἀφορισμὸ, ὑποκινητῆς τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ Πατριάρχης πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ Ε΄, ὁ ὁποῖος ἐφυσύχαζε στὴν Σκῆτη τῆς Ἀγίας Ἀννης, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ *Δήλωσις τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὁρει* ταραχῶν ἀληθείας, τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου. Ὁ ἀφορισμὸς κατὰ τῶν κολλυβάδων πού εἶχε ἐκφέρει ἡ Ἱ. Μονὴ Μεγίστης Λαύρας ἦταν ἓνα πολὺ σκληρὸ μέτρο κατὰ τῶν κολλυβάδων, μονομερῶς, πὺν προέβλεπε νὰ μὴ τοὺς δέχονται οὔτε στὴν ἐκκλησία, οὔτε στὰ κελλιά, οὔτε στὸν μύλο.

Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1773 ὁ Πατριάρχης Θεοδοσίος ἐκδίδει καὶ ἄλλο Γράμμα, στὸ ὁποῖο ἀναγράφει: ...*συμβουλευόμεν καὶ νουθετόμεν ἅπαντας... ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ παύσωσι ἀπὸ τοιαύτας ταραχώδεις καὶ ἀκαίρους διενέξεις...* Ὁ διάδοχος τοῦ Θεοδοσίου Β΄ Σαμουὴλ Δ΄ ὁ Χαντζερῆς (1773) σὲ ἐπιστολὴ του ἔγραφε: ...*δέον ἐκρίναμεν, ὅπως ὅλοι οἱ ἐν κελλίοις καὶ οἱ ἐν σκῆταις ἀσκούμενοι, ὡς τὴν ἀναφορὰν καὶ ὑποταγὴν ἔχοντες εἰς τὰ αὐτόθι ἱερὰ Μοναστήρια, νὰ*

ἔπονται καὶ νὰ ἀκολουθῶσιν ἀπαρασαλεύτως εἰς τὴν φυλαττομένην ἐν τοῖς μοναστηρίοις τάξιν καὶ συνήθειαν περὶ τῶν μνημοσύνων. Καὶ ἐνῶ ἡ ἔριδα τείνει νὰ κοπάσῃ, ἔρχεται τὸ γράμμα τοῦ Πατρ. Σωφρονίου Β΄ (9 Ἰουνίου 1776), τὸ ὁποῖον ὀρίζει: ὅτι ἀπαρατηρήτως τελεῖσθαι καὶ ἐν Σαββάτῳ καὶ ἐν Κυριακῇ... τὰ μερικὰ τῶν Ὁρθοδόξων μνημόσυνα...

Τὸ Γράμμα τοῦ Πατρ. Σωφρονίου Β΄ ὄχι μόνον δὲν κατῴρθωσε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ συνετέλεσε στὴν ἔξαρση τῆς ἔριδος. Οἱ ἐναντιοὶ καὶ ἀνοήτως φρονοῦντες συκοφαντοῦσαν τοὺς Κολλυβάδες ἀποκαλοῦντάς τους φαρμασόνους, καὶ αἰρετικοὺς καὶ κακοδόξους.

Στὸ ἴδιο κελλὶ τοῦ παπα-Παρθενίου τοῦ Σκούρτου ἔγινε σύναξις τῶν Κολλυβάδων (Ἀπρίλιος τοῦ 1774) προεξάρχοντος τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου. Αὐτὸς χαρακτήρισε τὴν σύνοδο τῶν ἀντιπάλων τους, ποὺ γινόταν τὴν ἴδια μέρα στὸ Κουτλουμούσι προεδρεύοντος τοῦ πρώην πατριάρχου Κυρίλλου Ε΄, ὡς ληστρική.

Ἡ ἔριδα θὰ διαρκέσει ἀνανεούμενη μισὸν αἰῶνα. Ὅμως ὁ ἀπόηχός της συνεχίστηκε ἐπὶ μακρόν. Τόσο μεγάλη ὑπῆρξε ἡ σφοδρότης στὴν διαμάχη αὐτὴ καὶ τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ σατανᾶ ἐσκληρύνθησαν οἱ ἀντικολλυβάδες, ὥστε ἔφθασαν καὶ εἰς ἀποτελέσματα φόνων, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἔπραξαν οἱ ὀρθόδοξοι, εἰμὴ ὁ πάπας, ὡς ἀντίχριστος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ αἰρετικοί. Ἕνας ληστής, ὁ διαβόητος καπετὰν Μᾶρκος, ἔπνιξε τὸν κολλυβᾶ ἱερομόναχο Παῖσιο τὸν Αἰτωλὸ καὶ τὸν Γέροντά του Θεοφάνη, στὴν παραλία τῆς Νέας Σκῆτης κατὰ τὴν ἀγρυπνία τῶν Ἁγίων Πάντων (1773). Καὶ τοῦτο τὸ ἔπραξε ὁ λήσταρχος Μᾶρκος κατ' ἐντολὴν τῶν ἀντικολλυβάδων Ἀγιαννανιτῶν καὶ Νεοσκητιωτῶν μοναχῶν, ποὺ προέβησαν σ' αὐτὸ τὸ ξενήκουστον τόλμημα, ὥστε νὰ βάψωσι τὰ ἱερὰ αὐτῶν σχήματα εἰς ἀνθρώπινα αἵματα.

Ἄς ἀφήσουμε, στὸ σημεῖο τοῦτο τὸν διδάσκαλο τοῦ Γένους Ἀθανάσιο τὸν Πάριο, τὸν πλέον μαχητικώτερο, ἀλλὰ καὶ μαρτυρικώτερο τῶν Κολλυβάδων, ὁ ὁποῖος ἔμεινε καθηρημένος γιὰ μιὰ ἐξαετία (κατὰ τὰ ἔτη 1776-1781), ἐξαιτίας τῆς ἀναμείξεώς του στὸ κίνημα, νὰ μᾶς διηγηθεῖ τὸ συγκλονιστικὸ αὐτὸ γεγονὸς τοῦ πνιγμοῦ τῶν δύο Κολλυβάδων.

Ἐξαιτίας τῶν διωγμῶν καὶ τῶν βιαιοπραγιῶν δεκαπέντε περίπου μοναχοὶ διωκόμενοι ἀπὸ ἓνα κελλὶ ἔκαμαν σύσκεψη περὶ τοῦ πρακτέους. Κάποιος Καππαδόκης μοναχὸς (Σίλβεστρος ὀνόματι) μορφωμένος πολὺ, ἂν καὶ αὐτοδίδακτος, δήλωσε τότε ὅτι σκοπεύει νὰ δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ καὶ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, καθότι ἤδη εἶχε δεχθεῖ ἐπίθεση, καὶ παίρνοντας τὴν εὐχὴν τῶν ἀδελφῶν ἐπιβίβασθηκε στὴν Δάφνη σ' ἓνα Ὑδραιώτικο πλοῖο πρὸς ἀναχώρησιν. Κάποιοι ὁμῶς Ἀγιαννανίτες μοναχοὶ ἀπὸ τοὺς διώκτες ἀντικολλυβάδες εὐρισκόμενοι στὴν παραλία, εἶπαν στὸν πλοίαρχο ὅτι ὁ μοναχὸς αὐτὸς εἶναι μέγας φαρμασόνος (ἐλευθεροτέκτων) καὶ μέγας κακοποιὸς καὶ ζήτησαν ἀπὸ τὸν

πλοίαρχο νὰ τὸν πνίξει στὴν θάλασσα. Ὁ πλοίαρχος ὑποσχέθηκε νὰ πράξει τὸ ζητούμενο. Ἡ θεία Πρόνοια ὅμως ἔσωσε τὸν γερο-Σίλβεστρο, τὸν Καισαρέα. Πρόκειται διὰ τὸν περίφημο ἄσκητή, ὁ ὁποῖος ἀσκήτευσε μετὰ τὴν φυγὴν του ἀπὸ τὸ Ὅρος σὲ ἐρημικὸ σπήλαιο τῆς Ὑδρας καὶ ὑπῆρξε ὁ πρῶτος καθοδηγητὴς τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου. Ἡ διάσωσή του ἐπιτεύχθηκε ὡς ἐξῆς: Ἐνας γνωστὸς στὸν πλοίαρχο συνταξιδιώτης, ὁ Μεσολογγίτης Χριστοφόρος Ῥαζῆς (τῆς ὀνομαστῆς οἰκογένειας τῶν Ῥαζῆ, αὐτάδελφος τοῦ περιφήμου ἱατροῦ Ῥαζῆ τοῦ ἐν Κων/λει, καὶ συγγενῆς τῆς Εὐταξίας Ῥαζῆ, συζύγου τοῦ θρυλικοῦ ὀπλαρχηγοῦ Δημητρίου Μακρῆ, τοῦ τουρκοφάγου τῆς Ῥούμελης) ἐνημέρωσε τὸν πλοίαρχο γιὰ τὴν θεοσέβεια καὶ ἀγιότητα τοῦ μοναχοῦ καὶ ἀπήλλαξε τοῦτον ἀπὸ τὸ ἐπικείμενο κακὸ. Ὁ Χριστοφόρος Ῥαζῆς ἔγραψε ἐπιστολὴ πρὸς τὸν παπα-Παῖσιον, ὡς συμπατριώτην του, παρακινῶν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος: *μέλλεις φονευθῆναι ἀπὸ τοὺς συνασκητάς σου*. Ὁ δὲ παπα-Παῖσιος περιέργως, λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγνώσας ἡδιαφόρησεν. Ἀδιαφορήσας δὲ συνέβη, φεῦ! τὸ φρικτότατον ἔργον τοῦ φόνου.

Τὴν δολοφονίαν σχεδίασαν, κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, οἱ ἀββάδες τῆς Ἀγίας Ἀννης καὶ τῆς Νέας Σκήτεως, ὁ Χαλεπίου Γεννάδιος καὶ ὁ ἀγιορείτης μοναχὸς Βησσαρίων ὁ ἐκ Ῥαψάνης Θεσσαλίας ὁ θερμότερος ὑπερασπιστὴς τῶν Ἀγιαννανιτῶν, ἄνθρωπος μανικὸς ἥτοι φανατικός, ἀνισόρροπος ὅπως τὸν ἀποκαλεῖ ὁ Ὁσιος Ἀθανάσιος. Ἔτσι, ὁ πρῶτος Χαλεπίου καὶ ὁ Βησσαρίων μὲ μυστικότητα ἐπιδίωξαν νὰ φέρουν τοὺς ληστὲς στὸ Ὅρος καὶ καθαρίσουν τὸ Ὅρος ἀπὸ τοὺς φαρμασόνους!

Ὁ παπα-Παῖσιος ἦτο σφόδρα ἀντίθετος μὲ τοὺς ἀντικολλυβάδες Ἀγιαννανίτας, αὐτοὶ δὲ ἐσχεδίαζαν τὴν δολοφονία του ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν κατ' ἄλλο τρόπο νὰ τὸν ἀποστομώσουν. Αὐτὸς δὲν ἔδωσε σημασία στὴν προαναφερθεῖσα προειδοποιητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ συμπατριώτου του Χριστοφόρου Ῥαζῆ, καὶ δολοφονήθηκε. Οἱ Ἀγιαννανῖτες ἔστειλαν καὶ κάλεσαν στὸ Ὅρος τὸν διαβόητον ἀρχιληστὴ καπετὰν-Μᾶρκο, ὁ ὁποῖος ἐλήστευε ἐν ὀνόματι τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους. Τοῦ ἔδωσαν ἑπτακκόσια ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ τὸν κατέπεισαν λέγοντες: *Οἱ Πατριάρχαι, οἵτινες εὕρισκονται εἰς τὸ Ὅρος καὶ οἱ πνευματικοὶ ἅπαντες εὐχόμενοι πρὸς σὲ λέγουν, ὅτι ὁ Θεὸς ἔφερε σε εἰς αὐτὰ τὰ μέρη. Διὸ καὶ παρακαλοῦμέν σε, ἵνα ποιήσῃς ἓνα μέγα καλὸν εἰς τοῦτον τὸν τόπον, τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἥτοι νὰ ἐκβάλῃς ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν κάποιους κακοποιούς καὶ ὀλεθρίους μοναχοὺς, οἵτινες οὐκ εἰσὶν μοναχοί, ἀλλὰ πλάνοι καὶ μάγοι καὶ φαρμασόνοι. Ὅθεν σοὶ εὐχονται ἀπὸ ψυχῆς ἵνα ποιήσῃς ἔλεος διὰ τὰς Σκήτας καὶ τὰ Μοναστήρια, καὶ ἐξολοθρεύσῃς αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ βεβαιούμεθά σοι, ὅτι καὶ παρὰ Θεοῦ θέλεις λαβεῖν στέφανον διὰ τοιοῦτον καλὸν καὶ τὸ κρίμα ἐκείνων ἡμεῖς λαμβάνομεν εἰς τὸν λαιμὸν ἡμῶν*.

Ἀφοῦ τὸν βεβαίωσαν ὅτι θὰ ἐπιτελοῦσε μὲ τὸν φόνο αὐτὸ ἔργο θεάρεστο, τοῦ παρέδωσαν τέσσαρα ὀνόματα· τοῦ παπα-Παΐσιου, τὸν ὁποῖο μισοῦσαν πολλοὶ οἱ ἀντικολλυβάδες, ἐπειδὴ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸν ἀποστομώσουν, καθότι ὁ παπα-Παῖσιος ὑπῆρχε σπουδαῖος καὶ ἐτοιμόλογος καὶ εἰδήμων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἀφοῦ καθόλου δὲν χρειαζόταν τὸ ψαλτήρι γιὰ τὴν καθημερινὴ ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν στὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀκολουθίες, ξέροντάς τα καὶ λέγοντάς ὅλα ἀπὸ ἔξω· τοῦ Γέροντός του Θεοφάνους, καίτοι ὑπάρχων ἀπλοῦς καὶ ἀγράμματος, ἐκρίθη ὁμῶς καὶ αὐτὸς ἄξιος θανάτου, γιὰ νὰ μὴν κινήσῃ ἀγωγή γιὰ τὸ φονευθὲν πνευματικὸ του τέκνο· τοῦ παπα-Ἀγαπίου, Κυρίου ἀπὸ τὰ Κρῦα Νερά· καὶ τοῦ παπα-Γαβριήλ, ἀγιομαυρίτου καλογέρου τοῦ Παΐσιου.

Τὸ Σάββατον ἐσπέρας τελουμένης ἀγρυπνίας στὸ Κυριακὸ, τῶν Ἁγίων Πάντων, κατέφθασαν τὰ παλληκάρια τοῦ καπετὰν Μάρκου καὶ ζήτησαν ἀπὸ τοὺς Ἀγιαννανίτες ὁδηγὸ ἐπειδὴ ἀγνοοῦσαν τὴν κατοικίαν τοῦ γερο-Θεοφάνους. Οἱ ἀββάδες ὑπέδειξαν κάποιον μοναχὸ Τιμόθεο, ὁ ὁποῖος δὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ, ἀλλὰ τὸν ἔπεισαν λέγοντας: *Ὑπαγε, ἀδελφέ, ποιήσον ὑπακοὴν καὶ ἔχεις μισθὸν ἐκ Θεοῦ.* Καὶ μὲ ὁδηγὸ τὸν μοναχὸ Τιμόθεο, πῆγαν στὸ Κελλίον τοῦ Γέροντος Θεοφάνους καὶ μὲ ἀγριότητα ζητοῦσαν ἀπὸ αὐτὸν χρήματα, καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἔδωκε κάτι λίγα ποὺ εἶχε. Ἐκεῖνοι ἀπαιτοῦσαν νὰ τοὺς φανερώσῃ τὰ κρυμμένα. Πρὸς τοῦτο χρησιμοποίησαν καὶ δαρμοὺς γιὰ νὰ φανερώσῃ ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶχε! Τέλος τοῦ ζήτησαν καὶ φαγητό. Καὶ ἀφοῦ κατέκλεψαν τὸ κελλί, βγῆκαν φορτωμένοι σέρνοντας τὸν παπα-Παῖσιο καὶ τὸν Γέροντά του.

Μὲ βρισιὲς καὶ δαρμοὺς τοὺς ἔφεραν ὡς κατάδικους στὸ Κυριακὸ τῆς Ἁγίας Ἄννης, κατὰ τὴν τέλεση τῆς ἀγρυπνίας τῶν Ἁγίων Πάντων. Οἱ Ἀγιαννανίτες πατέρες βγῆκαν καὶ εἶδαν τὴν ἀθλιότητα τῶν ἀδελφῶν τους, ἀλλὰ δὲν συγκινήθηκαν ἀπὸ τὸ ὅτι ἐκεῖνοι ὁδηγοῦντο σὲ θανατικὴ ἐκτέλεση χωρὶς νὰ ἔχουν φταίξει. Οἱ Κολλυβάδες Πατέρες Ἀγάπιος καὶ Γαβριήλ δὲν συνελήφθησαν ἐπειδὴ γιὰ τὸν πρῶτο οἱ ληστὲς δὲν γνώριζαν ποὺ βρίσκεται τὸ κελλί του, ἐνῶ γιὰ τὸν δεῦτερο πῆγαν τὸ λεηλάτησαν, ἀλλὰ εὐτυχῶς δὲν τὸν βρῆκαν ἐκεῖ. Οἱ ἱεροὶ κατάδικοι ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ καὶ τὴν κακοποίησιν τῶν ληστῶν ὁδηγήθηκαν ἀπὸ τὴν Σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννης στὸ Κυριακὸ τῆς Νέας Σκήτεως τὴν στιγμὴ ποὺ ἔβγαιναν οἱ πατέρες ἀπὸ τὴν θεία Λειτουργία. Καὶ ἐδῶ συνέβη ὅ,τι καὶ στὸ Κυριακὸ τῆς Ἁγίας Ἄννης καμμία χριστιανικὴ συμπάθεια ἢ φιλαδελφία δὲν ἐπέδειξαν οἱ Νεοσκητιώτες πατέρες πρὸς τοὺς ἱεροὺς καταδίκους, τοὺς συναδέλφους τους. Οἱ ληστὲς, ὅπως εἶχαν ἐντολὴ, κατέβασαν τὸν παπα-Παῖσιο καὶ τὸν Γέροντά του Θεοφάνη στὴν παραλία τῆς Νέας Σκήτης καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔβριζαν μὲ ἐκφράσεις ὅπως: *Σκυλιά, διατί οὐ θέλετε ποιεῖν Κόλλυβα εἰς τὰς Κυριακάς; Καθὼς λέγουσιν οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ πνευματικοὶ τοῦ Ὁρους;*, κρέμασαν λίθους στοὺς λαιμοὺς τους καὶ τοὺς ἔπνιξαν στὴν θάλασσα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, ὅτι οἱ ἱεροὶ αὐτοὶ κατάδικοι Κολλυβάδες πρὶν ἀπὸ τὸν

πνιγμό τους στάθηκαν καὶ εὐχήθηκαν ὑπὲρ τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς τῶν ἐχθρῶν συγχωρήσεως.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰσίδωρος Κυριακόπουλος στὸν βίο τοῦ Ὁσίου Νήφωνος, κτίτορος τῆς ἐν Σκιάθῳ Ἱ. Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ, γράφει τὰ ἐξῆς διὰ τοὺς Ὁσιομάρτυρας αὐτοὺς: *Ἀγρυπνίας δὲ τελουμένης ἐν τῷ κυριακῷ τῆς σκῆτης, καθ' ὃν χρόνον οἱ μακάριοι ἀπεπνίγοντο, τῶν ἀγρυπνούντων εἰς ἀκούσας τῶν κραυγῶν τῶν θανατουμένων, ἐπλήγην τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ὑμνωδίαν διακόψας, εἶπε τοῖς αὐτοῦ συνενοχοῖς: Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, φωνή τοῦ αἵματος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ πῶς ἄρα ὁ Θεὸς εἰσακούσεται τῆς ὑμνωδίας ἡμῶν; Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνοι, θῆρε ἀνήμεροι, ἐπέταξαν αὐτῷ ἵνα σιγὴν ἄγῃ, ἀπειλήσαντες συμβυθίσαι καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν δύο πατέρων, ἐὰν μὴ ἐσίγα.*

Ὁ δὲ χειρόγραφος Κῶδιξ 43 τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ Σκιάθου ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: *Ἀλλὰ τί τὸ ἐντεῦθεν; Φρίττω νὰ τὸ ἐπῶν, κατ' ἀληθείαν. Θάνατοι τοὺς πρότερους διωγμοὺς ἠκολούθησαν. Ἐρρίφθησαν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης ἄνθρωποι ἀσκηταί, ὁ ἱερομόναχος παπᾶς Παῖσιος ὁ καλλιγράφος, καὶ μοναχὸς Θεοφάνης ὁ τοῦτου Γέροντας, πολλοὺς ἰδρῶτας ἐν τῇ ἀσκήσει κατακενῶσαντες. Ἐρρίφθησαν λέγω δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μόνον, διατὶ δὲν ἤθελον νὰ κάμνωσι μνημόσυνα τὴν Κυριακὴν. Καὶ διατὶ πικρῶς ἤλεγχεν ὁ Παῖσιος τὴν καινοτομίαν τους.*

Διὰ τὸ ἔτος τοῦ μαρτυρίου τῶν δύο Ὁσιομαρτύρων πληροφορούμεθα καὶ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ τοῦ πρώτου χρονικῶς κολλυβᾶ Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου· *Ἐπιτομὴ τῶν Ἱ. Κανόνων*, πού λέγει: *Ἰστέον δὲ ὅτι οἱ ἐν τῷ Ἀθῶ ἀφιδιάζοντες, εἴ' οὖν ιδιόρρυθμοι μονασταί, κατὰ τὸ 1773 ἔτος τοσοῦτον ἀλλήλοις περὶ τῶν νεκρωσίμων διηνέχθησαν, ὥς καὶ μέχρι φόνων χωρήσαι.*

Ἄς δοῦμε ὁμῶς τὶ ἀκολούθησε μετὰ τὸν φόνο τῶν δύο Ὁσιομαρτύρων. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος σημειώνει: Πληρωθείσης γὰρ τῆς μαιφονίας, ἔφθασε ἡ κακὴ αὕτη φήμη εἰς τὰς Καρυάς. Ὅθεν παρευθεὶς ὁ Ναζήρης (Πρῶτος) καὶ οἱ Γέροντες οἱ τὰ κοινὰ διοικοῦντες τοῦ Ὁρους, γράφουσιν εἰς τὸν καπετὰν Μάρκον καταβοῶντες καὶ λέγοντες: *Τί ἐστὶ ταῦτα καπετᾶν Μάρκε τὰ ποῖα ἠκούσαμεν αἰφνιδίως; Πῶς ἀδίκως ἐθανάτωσας ἀθώους ἀνθρώπους; ἁγίους ἀνθρώπους ἐθανάτωσας· καὶ πῶς οὐκ ἐφοβήθης τὸν Θεόν; Τί κακὸν ἐκεῖνοι ἐποίησαν;*

Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν λαβὼν ὁ καπετὰν Μάρκος καὶ ἰδὼν ὅτι ἠπατήθη ἀπὸ τοὺς Ἀγιαννανίτας καὶ ἐγένετο φονεὺς τοιοῦτων ἀνδρῶν, ἄναψεν ἀπὸ θυμόν. Ἀναχωρεῖ λοιπὸν ἀπὸ τὴν Δάφνην διὰ θαλάσσης καὶ ὑπάγει εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἀγίας Ἀννης καὶ παρευθεὶς ἀναβαίνει εἰς τὸ Κυριακόν, εἰς καιρὸν ἔνθα ὑπῆρχον ἐκεῖ συνηγμένοι· καὶ μετὰ μεγάλης ὀργῆς εἰσέρχεται μετὰ γυμνῆς σπάθης εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ στὰς ὑποκάτωθεν τοῦ πολυελαίου ἐστροφογύριζεν αὐτὴν καὶ μεγαλοφώνως ἔλεγεν: *Κακοκαλόγηροι, ψευδοασκηταί, δίκαιον ἔχω τὴν ὥραν ταύτην, ἵνα πολλοὺς ἐξ ὑμῶν ἀπολέσω, διότι μὲ ἠπατήσατε καὶ ἐφόνευσα ἁγίους*

άνθρώπους, ὡς μαρτυροῦσί μοι οἱ ἀπὸ Καρυᾶς προϊστάμενοι. Διὰ τοῦτο θέλω ταύτην τὴν ὥραν, ἵνα φέρητέ μοι δέκα πουγγία γρόσια, ὅτι οὐ θέλω ἀναχωρήσει ἐντεῦθεν· τὰς καλύβας σας θέλω κατακαύσει καὶ σᾶς.

Τότε ἐκεῖνοι φέροντες εἰς αὐτὸν πολλὰ χρήματα, ἤκουσαν πολλὰς ὕβρεις καὶ ἀτιμίας εἰς τὸ ἱερὸν σχῆμα τῶν μοναχῶν, τὸ ὁποῖον, ὅσον ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῶν θηριογνωμίαν, τὸ σχῆμα ὃ εἶχον, οὐχὶ ἀγγελικὸν πλέον ἐλογίζετο, ἀλλὰ διαβολικόν.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν φόνον τῶν δύο Πατέρων Θεοφάνους καὶ Παϊσίου, τριάντα περίπου Κολλυβάδες συνῆλθαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀφοῦ ἔκλαυσαν πικράν, ἀποφάσισαν ὅπως ἐξέλθουν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἵνα ἀπαλλάξουν τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ἔμπεσεῖν εἰς τὸ ἀμάρτημα τῆς μαιφονίας.

Οἱ Κολλυβάδες Πατέρες δικαιώνονται τελικῶς ἀπὸ τὴν Ἱ. Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὴν 19^{ην} Μαΐου 1807, ἡ ὁποία μὲ ἀφορμὴ τὴν δυσφήμιση τοῦ πνευματικοῦ Ἱεροθέου τοὺς ἀποκατέστησε καὶ κατεδίκασε τοὺς κατηγοροὺς τους.

Ὁ Θεὸς μὲ ποικίλους τρόπους ἀπέδειξε τὴν ὀρθότητα τῶν ἀγώνων τῶν Κολλυβάδων Πατέρων ὑπὲρ τῶν ἱερῶν παραδόσεων καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν ἀρχηγῶν τους. Ἡ Ἐκκλησία διακήρυξε καὶ ἐπίσημα τὴν ἀγιότητα ἐνίων ἐξ αὐτῶν καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν θεοπειθεῖς πρεσβεΐας τους.

Βιβλιογραφία:

1. Ἀνδρέου μοναχοῦ: Ἁγιον Ὄρος, Ἀθῆναι, 1977.
2. Κώδικας 43, Ἱ. Μονῆς Εὐαγγελισμοῦ Σκιάθου.
3. Νεοφύτου Καυσοκαλυβίτου: *Ἐπιτομὴ ἱερῶν Κανόνων*, ἐπιμελεία Θεοδωρήτου ἱερομονάχου Ἀγιορείτου, τόμος Α΄, ἐκδόσεις Ἀστήρ, Ἀθῆναι, 2002.
4. Ἰσιδώρου ἱερομονάχου Κυριακοπούλου: *Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ ἐν ὁσίοις πατρὸς ἡμῶν Νήφωνος κτίτορος τῆς ἐν Σκιάθῳ ἱερᾶς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μονῆς*, κατὰ τὴν ἔκδοσιν Ἐπαμ. Ἱ. Σταματιάδου, Ἱκαριακά, Σάμος, 1893.
5. Ἀθανασίου τοῦ Παρίου: *Δήλωσις τῆς ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει Ταραχῶν ἀληθείας*, ἐπιμελεία Θεοδωρήτου ἱερομονάχου, Ἀθῆναι 1988.
6. Δωροθέου μοναχοῦ: *Τὸ Ἁγιον Ὄρος*, τ. Α΄, Κατερίνη 1985.
7. Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη: *Τὸ Χατζόπουλο, καὶ Νεκρολογήματα*, στό: *Τὰ Ἄπαντα*, τόμος Ε΄, ἐπιμ. Γ. Βαλέτα.
8. Φιλοθέου ἀρχιμανδίτου Ζερβάκου: *Βίος, πολιτεία καὶ θαύματα τοῦ Πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τοῦ Νέου, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πάρῳ ἀσκήσαντος*, 1985.
9. Νικοδήμου Ἀγιορείτου: *Ὁμολογία πίστεως*· πανομοιότυπη ἔκδοσις τῆς Α΄ ἐκδόσεως τοῦ 1819, Νάξος 2009, Ἱ. Μητρόπολις Παροναξίας, ἐπιμέλεια: ἀρχιμανδ. Αἰμίλιανὸς Καζαντζίδης.
10. Γ. Θ. Γιαννόπουλος: *Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης*, Πάτραι, 1992.
11. Κώστα Παπαγεωργίου: *Κύπριον Πατερικὸν τοῦ Ἀθωνος*, Κύπρος, 2011.

12. Χειρόγραφος κώδικας, E.B.E., 1344ff.40v-41r.
13. Νικοδήμου μοναχοῦ Μπιλάλη: *Ὁ πρωτότυπος βίος τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου*, ἔκδοσις 2^η, Ἀθῆναι, 1983.
14. Ἑορτολόγιον Ἱ. Μονῆς Λογγοβάρδας, Πάρος, 2012.